

УДК 94+008+351.85+327](477) (049.32)

DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9321.32.2026.363299>

Ігор ДАЦКІВ

доктор історичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та дипломатії Західноукраїнський національний університет (Україна, Тернопіль)

e-mail: idatskiv@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

РЕЦЕНЗІЯ

**на «Щорічник центру досліджень України»
при Варшавському університеті**

Ihor DATSKIV

Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor of the Department of International Relations and Diplomacy, Western Ukrainian National University (Ukraine, Ternopil)

e-mail: idatskiv@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

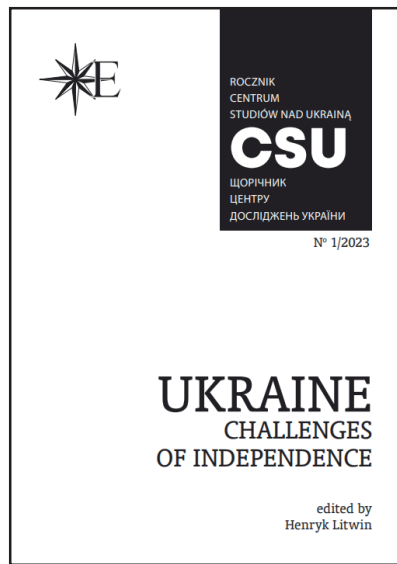
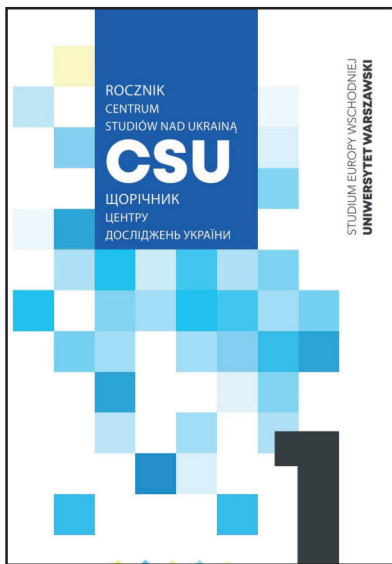
REVIEW

**of the «Yearbook of the Centre for Ukrainian Studies»
at the University of Warsaw**

У 2022 році, після ескалації російської агресії проти України, в рамках Центру дослідження Східної Європи Варшавського університету з ініціативи директора SEW Яна Маліцького було створено Центр українських студій. До його роботи долучено групу українських науковців – істориків і політологів, які стали співробітниками SEW UW, не перериваючи своїх попередніх академічних зв'язків. До цієї групи увійшли відомі й досвідчені українські вчені, а також видатні дослідники молодшого покоління, які вже були пов'язані з Варшавським університетом. Головний редактор щорічника, координатора Центру досліджень України, проф. Генрик Литвин, колишній Посол Польщі в Україні, докладає значних зусиль для координації та високого наукового рівня видання, забезпечуючи його міжнародну актуальність та міждисциплінарний підхід. Його професійний досвід сприяють формуванню авторитетної платформи для досліджень української історії та сучасності.

Науковці, пов'язані з Центром українських студій, долучилися до навчального процесу університету, провівши два загальноуніверситетські лекційні курси з української тематики – «Україна – народження нації» та «Україна 2022». У 2023/2024 навчальному році цю програму було доповнено ще одним циклом – «Міста України». Окрім лекційної діяльності, учасники Центру брали участь в організації наукових конференцій, присвячених сходовознавчим студіям. Вони реалізували власні дослідницькі проекти, результати яких подано в цьому виданні.

Перший том відкривається статтею київського історика Владислава Верстюка, присвяченою діяльності Української Центральної Ради від моменту її створення березня 1917 року до ухвалення УЦР у листопаді 1917 року так званого Третього Універсалу, яким було проголошено утворення незалежної держави – Української Народної Республіки (УНР).

Щорічник Центру досліджень України при Варшавському університеті є вагомим науковим виданням, що послідовно утверджує високі стандарти академічної культури, міждисциплінарності та міжнародного наукового діалогу. Заснований на інтелектуальних традиціях Варшавський університет, Центр досліджень України сформував потужну платформу для осмислення історичних, політичних, соціокультурних і правових процесів, які визначають розвиток України в європейському та глобальному контекстах. Щорічник виступає не лише фаховим майданчиком для презентації результатів актуальних досліджень, а й інструментом формування нових аналітичних підходів до вивчення української проблематики.

Актуальність видання зумовлена глибинними трансформаціями, що відбуваються в українському суспільстві, а також зростанням ролі України в сучасній архітектурі міжнародних відносин. У цьому контексті Щорічник демонструє методологічну різноманітність, тематичну широту та концептуальну цілісність. Опубліковані матеріали відзначаються належним рівнем джерельної бази, критичним аналізом наукової літератури, чіткою аргументацією та логічною структурованістю викладу. Авторський склад представлений як відомими дослідниками, так і молодими науковцями, що забезпечує поєднання досвіду й інноваційності, традиції та наукового пошуку.

Особливої уваги заслуговує міждисциплінарний характер видання, який дозволяє інтегрувати підходи історії, політології, соціології, культурології, права та інших гуманітарних і соціальних наук. Такий формат сприяє комплексному осмисленню процесів державотворення, національної ідентичності, європейської інтеграції, безпекових викликів та транснаціональних взаємодій. Щорічник не лише фіксує актуальний стан наукової дискусії, але й задає напрямки її подальшого розвитку, пропонуючи концептуально нові інтерпретації та порівняльні перспективи.

Статті, зібрані в представленому томі, охоплюють різні теми, проте їх об'єднує спільне надзвичайно важливе й складне завдання – поширення знань про глибокі традиції української державності та незалежності, а також подолання стереотипів, пов'язаних із тривалим і, на жаль, доволі ефективним поширенням у світі російського імперського дискурсу, який ставить під сумнів існування України та української нації як окремої соціальної, політичної й культурної спільноти.

Стаття Миколи Рябчука спеціально присвячена цій проблематиці, однак усі опубліковані тексти по-своєму втілюють окреслене вище завдання. Дослідження Владислава Верстюка нагадує про боротьбу українців за незалежність, розгорнуту в добу розпаду російської імперії наприкінці Першої світової війни. Текст Юрія Шаповала не дозволяє забути, що навіть у період радянського поневолення ідея української окремішності не була остаточно знищена й впливала навіть на відомих комуністичних діячів.

Олександр Шевченко, аналізуючи погляди Богдана Осадчука, своєю чергою звертається до стратегічного значення українсько-польських відносин, які розглядаються як альтернатива залежності від Росії та як міст до утвердження України в західному світі. У своєму тексті Ольга Брусилівська окреслює перспективу європейської інтеграції України, що веде до руйнування парадигми «руського мира».

Насамкінець, праці Ірини Матяш та Ольги Богородецької висвітлюють діяльність української громадськості й культурної дипломатії, що слугують тій самій меті.

У статті української дослідниці Ірини Матяш проаналізовано зміст і концептуальні засади поняття «публічна дипломатія» як дієвого складника стратегічних комунікацій держави, спрямованого на формування позитивного міжнародного образу та просування національних брендів у глобальному інформаційному середовищі. Авторка окреслює основні функції цього напрямку, а також простежує трансформацію та розширення його інструментів в умовах повномасштабної війни, розв'язаної російською федерацією проти України як суверенної без'ядерної держави. У дослідженні увагу зосереджено на ключових проблемах публічної дипломатії, що перебувають у центрі наукових дискусій у різних країнах і водночас знаходять практичне втілення в діяльності дипломатичних установ та інститутів громадянського суспільства. Підкреслюється, що в період війни офіційна дипломатія інтенсифікувала використання традиційних механізмів міжнародної комунікації, тоді як арсенал засобів публічної дипломатії та спектр її суб'єктів істотно розширилися, охопивши нові платформи, формати взаємодії та суспільні ініціативи.

Увесь том переконливо обґрунтовує тезу про те, що Україна зробила остаточний цивілізаційний вибір і рухається вперед як частина західноєвропейського культурного кола. Безперечно, ще зберігаються неподолані релікти постколоніальної залежності – зрештою, інші держави Центральної та Східної Європи також не повністю їх позбулися, – однак «критичної маси» змін уже досягнуто.

Видання вирізняється високим рівнем редакторської підготовки, дотриманням принципів академічної доброчесності та відкритості наукової комунікації. Структурна впорядкованість, логічна організація тематичних розділів, наявність рецензій і наукових оглядів свідчать про системний підхід до формування змісту. Щорічник посідає важливе місце в європейському науковому просторі, зміцнюючи інтелектуальні зв'язки між українськими та польськими дослідниками й сприяючи ширшій інтернаціоналізації українознавчих студій.

Таким чином, Щорічник Центру досліджень України при Варшавському університеті є авторитетним академічним виданням, що поєднує наукову ґрунтовність, актуальність тематики та високий рівень редакційної культури. Публікації у щорічнику виходять англійською, польською та українською мовами, що сприяє ширшому міжнародному науковому діалогу та забезпечує доступність результатів досліджень для різних академічних середовищ. Його внесок у розвиток сучасних українознавчих досліджень, поглиблення міждисциплінарного діалогу та формування спільного європейського інтелектуального простору безперечно заслуговує на позитивну оцінку та подальшу підтримку наукової спільноти.